ללמוד ועוד
גם מסמכים נוספים פנו ל- lilmodvaod@achiya.org.il
המאגר היהודי הגדול בעולם לתלמידי ליומד לקבלת קבצים נוספים מאגר לימוד עוד" מאחיה- קיים

פרשת פנחס

"פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת זַעְמִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְּאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם, לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם" [כה, י].

בפרשתינו מבואר השכר הגדול, ולעומתו העונש הנורא, עם ישראל נסחף אחרי מזימת בלעם וחטא עם בנות מואב, כתוצאה מכך הקב"ה הביא מגיפה על עם ישראל וכמעט שכיתה את כולם אלמלא פנחס בן אלעזר שעמד בפרץ, לקח רומח ודקר את זמרי בן סלו והמדיינית, ובשכר זה קיבל "ברית כהונת עולם", בעולם הזה - פנחס הוא אליהו הנביא שחי לעולם, ולעתיד לבוא - שכל הכהנים הגדולים יהיו מזרעו.

לעומת זאת המדיינים נענשו "צרור את המדיינים והיכיתם אותם כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר ניכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת צור אחותם", נהרגו כל הזכרים ורוב הנקבות.

והנה לכשנתבונן נראה כי השכר הגדול של פנחס לא על עצם מעשה ההריגה היה, אף שמעשה זה היה בחירוף נפש תוך סיכון עצמי גדול, וכן עונשם של המדיינים לא היה על עצם המעשה של הפקרת בנותיהם לזנות, עף שהוא מעשה חמור בפני עצמו.

פנחס קיבל את שכרו על כך "שלא כיליתי את בנ"י בקנאתי", על כך שהציל את כל עם ישראל מכליה - זיכוי הרבים, ואילו המדיינים נענשו על "בנכליהם אשר ניכלו לכם על דבר פעור", על כך שהחטיאו את בני ישראל.

רואים מכאן עד כמה גדול כוחו של זיכוי הרבים, ולעומת זאת עד כמה חמור עונשו של הכשלת הרבים, בדורינו שנתרבו שונאי הדת ורודפי המסורת בבחינת "כל המיצר לישראל נעשה ראש", על כל אחד ואחד מוטלת החובה להיות "פנחס", שהרי גם פנחס היה יכול לומר וכי יכול אני לעצור את כל עמ"י מלחטוא, אך בכל זאת הוא עשה כל שביכולתו והקב"ה סייעו, כך כל יחיד שיזכה את הרבים ויעשה את המוטל עליו הקב"ה יעזור ויסייעו.

5 5 5

פירש רש"י לפי שהיו השבטים מבזין אותו ואומרים הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אימו עגלים לעבודה זרה, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן.

ויש לדקדק לכאורה, כיון שכוונת השבטים היתה לבזותו, למה לא ביזוהו בבזיון גדול יותר, שהיה אבי אמו עובד ע"ז? אם יש לדקדק מה תיקן הכתוב שיחסו אחר אהרן, הא גם השבטים ידעו שהוא מזרע אהרן, רק ביזהו מצד יחוס אמו, וגנות זו עדייו במקומה עומדת גם אחר שיחסו הכתוב לאהרן.

ויש לתרץ על פי מה דאיתא בספרי שכל מי שנתגדל במאכלות אסורות, קונה קנין רע בנפשו להיות אכזרי בטבעו, וזהו היתה כוונת השבטים בדבר הבזיון, לומר שמה שהרג את זמרי לא היה מצד קנאתו קנאת ה' צבקות, רק שהיה מושרש בו מידת האכזריות, מצד מאכלות אסורות שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, וזה גרם למה שהרג נשיא שבט מישראל מגודל אכזריותו המושרש בו.

ולזה בא הכתוב ויחסו אחר אהרן שהיה איש חסד, ומדה טובה מרובה בוודאי להכריעו לזכות להיות רחמני, וא"כ ודאי שהריגתו של זמרי לא היה אלא מצד קנאותו קנאת ה' צבקות לחוד.

"בְּקַנְּאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם" [כה, יא]

רבי יצחק מיוורקי היה דורש: אף על פי שהיה פנחס כה עז וחריף, מקנא קנאת ה', בכל זאת נשאר "בתוכם" – מעורב עם כלל ישראל ואוהבם, ולא נבדל מהם..

"לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם" [כה, יב]

ובמדרש: בדין הוא שיטול שכרו.

יש כלל ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא. אבל יש סוג אחד של שכר שכן מקבלים בעולם הזה, והוא "שכר מצוה - מצוה", לי על ידי שה' מזמן לו לעשות עוד מצוה כמו שעשה, ע"י זה יגדל שכרו יותר ויותר לעולם הבא.

אבל בענייננו המצוה היתה שכל הבועל ארמית קנאים פוגעים בו, והרי על דבר כזה אי אפשר להגיד ש"שכר מצוה - מצוה", שה' יזכה אותו לעשות שוב כזאת מצוה. ולכן "בדין הוא שיטול שכרו".

"צָרוֹר אֶת הַמִּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם" [כה, יז]

קשה שהמדיינים יכולים לטעון "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים", שהרי מי הכריח את ישראל להפתות אחרינו, ומדוע איפוא נתחייבו המדיינים כלייה?

אולם כלל זה נאמר בכל העבירות שבתורה, למעט עוון עבודה זרה, שהרי בהחטיאם את הרבים בעבודה זרה, אין כוונתם לעקור רק את "דברי הרב", אלא את "הרב" עצמו ולהחליפו באל נכר. וממילא בעוון ע"ז אין מקום לטענת "דברי הרב ודברי

התלמיד דברי מי שומעין", ולכן נתחייבו המדיינים כלייה.

555

מדרש תנחומא: מכאן אמרו חז"ל הבא להורגך השכם להורגו, אתה מוצא במי שבא עמהם במידת הרחמים לסוף בא לידי ייזיון, מלחמות, וצרות, ומיהו? זה דוד. מי גרם לו? שבקש לעשות טובה עם מי שאמר הקב"ה לא תדרוש שלומם וטובתם, לכן כתוב "צרור את המדינים". ללמדנו; הסוטה ממצוות התורה אפילו למטרה נעלית - נוחל רק הפסדים!

מסופר על הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בהיותו רב ברוסיה התגורר בעירו יהודי שהיה מלשין לקג"ב על יהודי העיירה והיו היהודים סובלים ממנו צרות צרורות.

יום אחד חלה אותו מלשין ומת, טרם מותו השאיר מכתב לחברא קדישא, ובו כתב היות והוא מתחרט על מעשיו הרעים ומחפש כפרה על כל הכעס שגרם חפץ הוא שיקברוהו מחוץ לבית הקברות, ועוד שיקברוהו קבורת חמור בניוול וביזיון - הוע"כ יכופר לו עוונותיו.

הלכו החברא קדישא לרבי משה שהיה רב העיירה ושאלוהו כיצד לנהוג, ענה להם: ע"פ הדין - אדם אינו בעל הבית על גופו ומחמת כן אינו יכול לצוות מה יעשו עם גופו לאחר מותו, ולכן תנהגו כפי שההלכה מחייבת - ותקברוהו ככל יהודי שמת.

התפלאו ואמרו : הרי היהודי התחנן במכתבו שינהגו בו כן על מנת שתהא לו כפרה על עוונותיו, ומדוע לא נרחם עליו ונהג עימו כן?

השיב רבי משה: מתפקידינו לשמור ולקיים מה שאומרת ההלכה ולא מה שהוא אומר, ומתפקידי כרב בישראל לדאוג שאכן ההלכה תבוצע כהלכתה, ולכן אנחנו מחויבים לקוברו כדת וכדין, ולענין חטאיו ועוונותיו, בשמים כבר ידונו אותו על מעשיו הרעים ואכן כדבריו עשו החברא קדישא.

חלפו מספר ימים, והנה שוטרים מטעם השיטונות פשטו על בתיהם של אנשי החברא קדישא והכריחום לפתוח את הקבר של אותו מלשין, לאחר שהייה קצרה חזרו וסגרוהו.

לפליאת אנשי החברא קדישא השיבו שהם קבלו מכתב מאותו מלשין טרם מותו שבו כתב - שהיות והוא יודע שאנשי עירו שונאים אותו שהוא נאמן לשלטון והלשין עליהם, ודאי יקברוני בבזיון ולכן עליכם לבדוק אם אכן קברו אותי ככל בן ישראל או כקבורת חמור. וכדבריו עשינו, אך נוכחנו בטעותו.

הלכו אנשי הח"ק וסיפרו את הדברים הללו לפני הקהל הקדוש, וראו כולם את זכותו של רבי משה זצ"ל שדקדק בהלכה ללא סטיות ולא התחשבות ברגשות ודעות אחרות, ובזכות כך ניצלו כולם מעונש כבד.

"והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' כי בזזטאו מת" [כז, ג]

על שום מה הדגישו בנות צלפחד "כי בחטאו מת"?

ברם, הלכה היא שהרוגי בית דין, נכסיהם ליורשים, ואילו הרוגי מלכות נכסיהם למלך. וכיון שלמשה רבינו היה דין מלך הרי אם היה צלפחד "בעדת קורח", היה לו דין של הרוגי מלכות ונכסיו למלך, לכן הדגישו בנותיו "כי בחטאו מת" וממילא ישנו דין הרוגי בית דין ונכסיו שייכים ליורשיו.

ללמוד ועוד
מסלת הקיים מאגר ללמוד מביתך אחיה- מאגר היחיד הגדול בעולם לתכני לימוד. לקבלת קבצים נוספים פנו ל- lilmodvaod@achiya.org.il